

Scéim Teanga faoi Acht na dTeangacha Oifigiúla

Oifig an Ard-Aighne

Nollaig 2018

INTREOIR:

Is é Conradh na Gaeilge fóram daonlathach phobal na Gaeilge agus saothraíonn an eagraíocht ar son na teanga ar fud na hÉireann uile agus timpeall na cruinne.

Is í príomhaidhm na heagraíochta an Ghaeilge a athréimniú mar ghnáth-theanga na hÉireann.

Ó bunaíodh é ar 31 Iúil 1893 tá baill an Chonartha gníomhach ag cur chun cinn na Gaeilge i ngach gné de shaol na tíre, ó chúrsaí dlí agus oideachais go forbairt meán cumarsáide agus seirbhísí Gaeilge.

Tá Conradh na Gaeilge roghnaithe ag Foras na Gaeilge, an foras uile oileánda ag feidhmiú ar son an dá Rialtas thuaidh agus theas leis an nGaeilge a chur chun cinn, mar cheann de na sé cheanneagraíocht atá maoinithe acu leis an nGaeilge a fhorbairt ar oileán na hÉireann. Go príomha, tá Conradh na Gaeilge roghnaithe le tabhairt faoi chosaint teanga, ionadaíocht agus ardú feasachta ar an Ghaeilge.

Tá 180 craobh agus iomaí ball aonair ag Conradh na Gaeilge, agus bíonn baill uile an Chonartha ag saothrú go dian díograiseach chun úsáid na Gaeilge a chur chun cinn ina gceantair féin. Tá breis eolais faoi obair an Chonartha le fáil ag www.cnag.ie.

CÚLRA

Faoi Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003, tá dualgas ar ghach comhlacht poiblí atá ainmnithe san Acht scéim teanga a ullmhú nuair a iarrann an tAire Cultúir, Oidhreacht agus Gaeltachta a leithéid orthu agus an scéim reachtúil sin a chur i bhfeidhm. Maireann na scéimeanna seo tréimhse trí bliana nó go dtí go n-iarrtar ar an chomhlacht poiblí scéim nua a dhréachtú.

Déantar cur síos sa scéim ar na seirbhísí a bheartaíonn an comhlacht poiblí a sholáthar:

- trí Ghaeilge amháin
- trí Bhéarla amháin nó
- go dátheangach.

Freisin is gá go ndéanfaí sonrú ar na céimeanna atá i gceist ag an gcomhlacht poiblí a ghlacadh chun na seirbhísí atá luaite a chur ar fáil i nGaeilge nó go dátheangach. Le linn forbairt na scéimeanna seo, tá comhlachtaí poiblí ag cur roinnt seirbhísí éagsúla ar fáil don phobal agus tá cur chuige i leith ag gach comhlacht poiblí faoin bhealach leis na dualgais seo a chur i gcrích. Is é an deacracht is mó a bhaineann leis seo ná go mbíonn sé deacair ar an phobal fios a bheith acu ar na seirbhísí atá ar fáil dóibh in am ar bith ó chomhlacht poiblí ar bith, agus cruthaíonn an éiginnteacht seo drogall i measc an phobail faoi seirbhísí Gaeilge a úsáid.

Ba chóir go ndéanfar iarracht an pobal a chur ar an eolas faoi na seirbhísí atá ar fáil trí mheán na Gaeilge agus ba chóir go mbeadh feabhas a dhéanamh ar na seirbhísí siúd go dtí go bhfuil siad ar chomhchéim iomlán leis na seirbhísí atá ar fáil trí mheán an Bhéarla.

DEARCTHAÍ AN PHOBAIL

Ní amháin go bhfuil dualgais reachtúla ar chomhlachtaí poiblí seirbhísí a chur ar fáil trí mheán na Gaeilge ach léiríonn taighde gur mhaith le daoine é seo a fheiceáil agus go gcreideann siad gur chóir go mbeadh seirbhísí ar fáil trí mheán na Gaeilge dóibh siúd ar mhaith leo iad a úsáid.

Creideann seachtar i ngach deichniúr gur cheart go mbeadh seirbhísí curtha ar fáil ag an Stát trí Ghaeilge dóibh siúd ar mhaith leo iad a úsáid.

Bunús: Daoine Fásta, Aois 15+, 16+
(ó dheas=1,085, ó thuaidh=1,012)

"Ba cheart go mbeadh seirbhísí curtha ar fáil ag an Stát ar fáil trí Ghaeilge dóibh siúd ar mhaith leo iad a úsáid."

Clébhain: **Tuagáil agus Cábáil:** **Áiríodh agus Cár:**

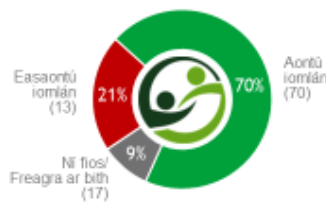
Mios Airdé i Measc	%
15-24	17
Baile Átha Cliath	13

Easaontú iomlán	%
Easaontú go léir	3
Easaontú go pointe	6

Mios Airdé i Measc	%
Tuaisceart	45
65+	42
AB	39
55-64	31

Easaontú iomlán	%
Easaontú go léir	14
Easaontú go pointe	14

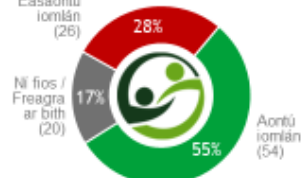
Ó Dheas

Mios Airdé i Measc	%
Cúige Mionnán	60
Connacht / Uladh	70
DEa	75
35-44	73

Aontú iomlán	%
Aontú go léir	29
Aontú go pointe	41

Ó Thuaidh

Mios Airdé i Measc	%
Cathair Bhaile Fexato	66
16-24	66
25-34	64
DE	69

Aontú iomlán	%
Aontú go léir	21
Aontú go pointe	35

Léiríonn ( ) sonraí 2015

Léiríonn na staitisticí seo thuas¹ gur mhaith leis an phobal a fheiceáil go bhfuil comhlachtaí poiblí ag comhlíonadh a gcuid dualgas maidir le seirbhísí a chur ar fáil trí mheán na Gaeilge.

TAIRISCINT GHNÍOMHACH

Comhthéacs: Mura bhfuil an pobal ar an eolas faoi na seirbhísí atá ar fáil ó chomhlacht poiblí trí mheán na Gaeilge ní féidir leo nó beidh drogall orthu éileamh a dhéanamh ar na seirbhísí seo. Cruthaíonn tairiscint gníomhach cultúr maith don phobal ó thaobh na Gaeilge de mar gheall go bhfuil sé soiléir do dhaoine go bhfuil fáilte roimh labhairt na Gaeilge sa chomhlacht agus go mbeidh seirbhísí ar fáil trí mheán na Gaeilge más sin an rogha a dhéanfar. Ní leor go mbeadh seirbhísí bunúsacha amháin ar fáil trí mheán na Gaeilge mura bhfuil sé ar chomhchaighdeán leis an tseirbhís atá ar fáil trí mheán an Bhéarla ón fhoinsé ceánna. Caithfear fáil ar na seirbhísí seo bheith ag pobal na Gaeilge agus Gaeltachta gan aon choinníollacha ama nó iarrachtaí breise óna dtaobhsa. Mar chuid den tairiscint ghníomhach, is gá cinntiú go bhfuil an Ghaeilge le feiceáil i gcomhlachtaí poiblí ar chomhchéim leis an Bhéarla. Cruthaíonn feiceálacht na Gaeilge atmaisféar compordach do dhaoine a gcuid Gaeilge a úsáid agus fios acu go pléifear lena gcuid nó mar is cuí.

- Ba chóir go mbeadh comharthaíocht dhátheangach a chur in airde laistigh agus lasmuigh d'fhoirgnimh de chuid an chomhlachta.
- Ba chóir go mbeadh comhartha nó suaitheantas a bheith ag fostaí ar a ndeasc nó ar a n-éide atá in ann seirbhís a chur ar fáil trí mheán na Gaeilge.
- Ba chóir a mhór a dhéanamh de na seirbhísí ar fad atá ar fáil trí mheán na Gaeilge, ag úsáid gléasanna bolscaireachta agus poiblíochta.
- Foirmeacha nó foilseacháin eile bheith ar fáil go dátheangach nó as Gaeilge agus as Béarla go huathoibríoch, le cinntiú nach gcaithfear iarr ar leagan Gaeilge a fháil in áit leagan Béarla amháin.
- Ba chóir go bhfuil aon seastán, bileog eolais, póstaer srl de chuid comhlachta poiblí go dátheangach.
- I gcáipéisí dátheangacha, moltar leagan Gaeilge agus leagan Béarla den téacs a chur taobh le taobh le chéile, le cló den mhéid agus stíl ceánna in úsáid.
- Ag ócáidí poiblí, ba chóir go n-úsáidfear an Ghaeilge mar chuid den ócáid sin le linn fáiltiú, óráidí, nó cainteanna eile le freastail ar phobal na Gaeilge agus Gaeltachta.
- Ba chóir urlabhraí a chur ar fáil gur féidir leis/léi agallamh a dhéanamh leis na meáin trí mheán na Gaeilge.
- Ba chóir go mbeadh aon fhógraíocht atá le déanamh ar son aon chomhlacht poiblí go dátheangach, bíodh sin ar líne, sna meáin traidisiúnta, ar theilifís nó raidió srl.

Tá an roinn seo an-tábhachtach ó thaobh seirbhísí de. Ní mór bheith airdeallach ar na pointí thuas agus an oifig ag dul i mbun gnó, go háirithe aon ghnó a le muintir na Gaeltachta agus pobal na Gaeilge. Go siombalach agus go praiticiúil mar sin, tá géarghá ann go mbeadh na deiseanna chéanna ag daoine bheith ag plé i nGaeilge le Oifig an Ard-Aighne is a bheadh acu an plé sin a dhéanamh i mBéarla.

LÁTHAIR AR LÍNE

Comhthéacs: Ar nós tairiscint ghníomhach a dhéanamh in áiteanna poiblí, is féidir léiriú trí láthair ar líne go bhfuil fáilte roimh úsáid na Gaeilge agus gur féidir seirbhísí trí mheán na Gaeilge a fháil ón chomhlacht phoiblí. Mar gheall ar an ról súntasach atá ag seirbhísí ar líne agus ag láthair ar líne, is mór an difear agus an tábhacht a bhaineann leis an chuid seo den tairiscint ghníomhach.

Rogha Teanga: Ba chóir go mbeadh rogha teanga ar fáil ar an chéad leathanach den tsuíomh leis an rogha Gaeilge ar bharr nó roimh rogha Béarla leis seo an rogha Gaeilge a chur chun tosaigh. Ba chóir fosta go mbeidh

¹ Céard é an Scéal? Dearthaí an Phobail i leith na Gaeilge, 2018, Conradh na Gaeilge

an rogha seo ar fáil ar ghach leathanach ar an suíomh le cuidiú le daoine malartú idir an leagan Gaeilge agus an leagan Béarla más maith leo é sin a dhéanamh.

Ábhar: Ba chóir go mbeadh gach ábhar ar líne ar fáil as Gaeilge. Níor leor go mbeadh aon leathanach amháin i rannóg Gaeilge ar an suíomh leis na cáipéisí atá aistriithe go Gaeilge ag an chomhlacht air. Ba chóir go mbeadh an Ghaeilge in úsáid fud fad an tsuímh agus gur féidir le daoine eispéaras iomlán a bheith acu ar an suíomh trí mheán na Gaeilge.

Foirmeacha ar líne: Ba chóir go mbeadh fáil ar líne ar fhoirmeacha aistriithe trí mheán na Gaeilge san áit ceánna agus atá leagan Béarla ar fáil. Freisin, ba chóir cinntiú gur féidir le aon chóras ar líne glacadh le síntí fada le cinntiú gur féidir le daoine na foirmeacha seo a líonadh isteach mar is cuí.

Aistriúchán: Níor chóir brath ar seirbhís aistriúcháin uathoibríoch ar nós Google Translate. Níl siad cruinn agus níl seo fóirsteanach do dhaoine atá ar lorg eolais ó chomhlacht phoiblí ar líne. Ba chóir aistriitheoir proifisiúnta a fhostú a dhéanfaidh an obair seo mar is ceart ón thús. Agus príomh-ábhar an tsuímh aistriithe, ní bhíonn cuid mhór aistriúchán le déanamh. Tá go leor botún litrithe sa leagan Gaeilge, mar sin tá gá le profáil a dhéanamh chun cinntiú go bhfuil an litriú, gramadach agus aistriúcháin cruinn. Muna bhfuil an caighdeán céanna ann sa Ghaeilge, tá an pobal chun aistriú go dtí an leagan Béarla den suíomh de bharr nach féidir leo muinín a bheith acu as an suíomh Gaeilge.

Ath-threorú: Más rud é go n-athraítear rogha teanga úsáideora agus iad ar shuíomh na roinne, níor chóir go ndéanfar ath-threorú orthu chuig leathanach baile an tsuímh nó chuig leathanach a phléann leis an Ghaeilge amháin. Ba chóir go mbeidh tú in ann malartú idir teangacha ar aon leathanach amháin.

Stíleanna agus Méideanna: Ba chóir go mbeadh na stíleanna agus na méideanna ceánna in úsáid don dhá teanga a oiread agus is féidir. In amanna, is gá leasuithe a dhéanamh mar gheall ar mhéid focal nó fad frása i gcodanna áirithe den tsuíomh ach ba chóir go bhfuil feiceálacht an dhá theanga comh maith ceánna maidir le leagan amach, inrochtaineacht srl.

Seoladh Fearainn: Ba chóir go mbeadh leagan Gaeilge den ainm fearainn ar fáil. Is féidir le dhá ainm fearainn bheith cláraithe leis an suíomh céanna, ceann as Gaeilge as ceann as Béarla. Mar shampla is féidir www.ainmanchomhlachta.ie agus www.nameofcompany.ie bheith in úsáid don tsuíomh céanna. Is féidir síntí fada a úsáid in ainm fearainn anois. B'fhiú iad a úsáid má tá ainm fearainn le bheith ann a bhfuil síntí fada ann. Is féidir an dá leagan den ainm fearainn a bheith ann as Gaeilge, ceann le síntí fada agus ceann gan, chun cinntiú go bhfuil fáil ag an pobal ar an suíomh go héasca de bharr taithí na blianta gan fada a úsáid sna ainmneacha fearainn.

Na meáin sóisialta: Tá ardú súntasach tagtha ar mhínicíocht teagmhála tríd na meáin sóisialta le comhlachtaí stáit le blianta beaga anuas agus ní mór do na comhlachtaí seo freastal ar an éileamh seo agus cumarsáid a dhéanamh leis an pobal ar na hardáin seo. Ar nós suíomhanna idirlín, ba chóir go mbeadh gach eolas atá le foilsiú ar na meáin sóisialta go dátheangach ar a laghad. Is féidir é seo a dhéanamh trí dhá theanga a chur isteach in aon phostáil amháin, nó trí dhá phostáil éagsúil a dhéanamh le ceann as Gaeilge agus an ceann eile as Béarla más gá. Tá an rogha ann freisin leathanach Facebook nó cuntas Twitter, Instagram, Snapchat, LinkedIn, srl. breise a chruthú as Gaeilge, ach a chinntiú go bhfuil an méid póstálacha céanna á dhéanamh as Gaeilge agus atá i mBéarla, ionas go bhfuil comhchaighdeán seirbhís sna dhá teangacha oifigiúla. Freisin, ba chóir go mbeadh an pobal in ann cumarsáid a dhéanamh leis an chomhlacht poiblí trí mheán na Gaeilge agus bheith ag dúil le freagra as Gaeilge ón fhoinsé ceánna.

Is maith a fheiceáil go bhfuil rogha browsealoud ann chun cuidiú leo siúd a bhfuil mí-chumas radharc acu. Faraor níl ach rogha Gaeilge ar fáil. Ba chóir go mbeidh rogha Gaeilge ar fáil den gcóras sin. B'fhiú breathnú ar <http://www.abair.tcd.ie/> agus <https://www.focloir.ie/> chun an córas sin a chur ina oiriúint. Tá formhór na fotha nuachta i mBéarla. Ba chóir go mbeidh na fotha nuachta go hiomlán as Gaeilge más is ar an leagan Gaeilge den leathnach atá tú. Aon nasc atá ann d'aon Suíomh Rialtais nó Comhlacht Poiblí ba chóir go mbeidh

an nasc sin ar fáil as Gaeilge, beidh gá le dul i dteagmháil leis an Roinn Rialtais nó Comhlacht Poiblí chun iarraidh orthu é sin a chinntiú. Tá formhór an suíomh i nGaeilge, is maith sin, ní gá anois ach tógail ar sin agus córas a eagrú chun cinntiú go mbeidh an suíomh go hiomlán cothrom i dtaobh dátheangachas ag tógail san áireamh an córas poiblíochta atá agaibh.

Suímh Seachtrach: Tá suímh faoi leith a léiríonn an reachtaíocht uile atá ann (más i mBéarla atá sé). Faraon ní féidir an rud céanna a rá faoin reachtaíocht uile atá i nGaeilge. Caithefear a chinntiú go bhfuil gach reachtaíocht atá ar fáil i nGaeilge ar na suímh seo - <http://www.irishstatutebook.ie/> agus <http://www.achtanna.ie/>. Níl mórán den reachtaíocht a d'fhoilsíodh trí Ghaeilge ó 2009 ar aghaidh le feiceáil ar na suímh seo. Tá gá é seo a cheartú.

FOILSEACHÁIN AGUS FOIRMEACHA

Comhthéacs: Is gá go mbeadh eolas faoi sheirbhísí reatha, phleananna agus gach cineál eolais eile ar fáil go dátheangach i dtaca le Oifig an Ard-Aighne. Ba chóir gach ábhar a chur ar fáil go dátheangach, ina n-áirítear, bileoga eolais, paimfléid, foirmeacha, tuarascálacha bliantúla, cuntais, comharthaí, fógraí poiblí agus gach eolas eile a chuirtear ar fáil.

- Ba chóir go mbeadh an t-eolas seo ar fáil go comhuaineach agus gan gá le haon obair bhreise a dhéanamh thar mar a bheadh i gceist chun teacht ar an eolas i mBéarla.
- Ba chóir go mbeidh an Ghaeilge agus an Béarla in aon cháipéis nó foirm dhátheangach taobh le taobh leis an teanga eile faoi aon chlúdach amháin (réiteodh seo an fhadhb nach mbíonn foirmeacha Gaeilge ar fáil in oifigí stáit agus thabharfadh sé deis agus spreagadh don phobal ar fad foirmeacha a líonadh as Gaeilge más mian leo).
- Ba chóir go cinnteofar go mbeidh gach cáipéis a fhoilsiú as Gaeilge ag an am céanna agus a foilsítear leagan Béarla, nó ba chóir go bhfoilsítear cáipéisí go dátheangach leis an Ghaeilge leis an dhá teanga taobh ar thaobh le chéile.

ACMHAINNÍ DAONNA

Comhthéacs: Le seirbhísí teanga a chur ar fáil trí mheán na Gaeilge ar bhealach éifeachtach agus fóirsteanach d'obair na heagraíochta, is gá cúrsaí acmhainní daonna a chur san áireamh mar chuid de phleanáil teanga na heagraíochta.

- Ba chóir feachtais feasachta agus seimineár eolais a chur ar fáil d'fhostaí maidir leis na dualgais atá ar chomhlachtaí poiblí maidir leis an Ghaeilge faoi Acht na dTeangacha Oifigiúla agus cén fáth go bhfuil sé tábhachtach na dualgais seo a chomhlíonadh mar is cuí.
- Ba chóir eolas a chur ar fáil don phobal faoin fhoireann atá in ann seirbhís(i) a chur ar fáil trí mheán na Gaeilge agus go n-eagrófaí córas cinnte chun teagmháil a dhéanamh leis na baill foirne sin agus chun a léiriú cén réimse seirbhíse atá siad in ann a chur ar fáil.
- Ba chóir go gcuirfeadh inniúlacht sa Ghaeilge in san áireamh le linn próisis earcaíochta mar gheall ar an luach breise atá bainte leis seo don chomhlacht poiblí.
- Ba chóir céatadán den bhfoireann a bhfuil inniúil sa Ghaeilge a leagadh síos a bhaintear amach faoi thréimhse áirithe (m.sh. 20% den bhfoireann faoi cheann 5 bliana).
- Chun inniúlacht sa Ghaeilge a mheas b'fhiú don oibrí go mbeidh a bheadh ar a laghad de chaighdeán B2 sa chóras TEG in éisteacht, labhairt, léamh agus scríobh na Gaeilge.
- Ba chóir go mbeadh deiseanna oiliúna ar fáil do bhaill foirne nach bhfuil in ann seirbhísí a chur ar fáil trí mheán na Gaeilge le tacú leo é seo a dhéanamh sa todhchaí.
- Ba chóir go ndéanfar iniúchadh ar na deiseanna a bheadh ann maidir le seirbhísí a chur ar fáil trí mheán na Gaeilge dá mbeadh fostaí atá inniúil sa Ghaeilge i rólanna éagsúla agus spriocanna a leagadh síos maidir le líonadh na rólanna siúd le fostaí atá inniúil sa Ghaeilge.

- Ba chóir go mbeadh an Ghaeilge feiceálach san áit oibre i gcomhlachtaí poiblí, áiteanna atá príobháideach d'fhostaí amháin san áireamh. Cuirfear le cultúr ina bhfuil fáilte roimh úsáid na Gaeilge dá mba rud é go bhfuil sí le feiceáil agus go spreagfar í a úsáid mar gheall air seo.
- Ba chóir go mbeadh an ceart céanna ag aon duine atá ag obair sa státseirbhís lena gcuid oibre a dhéanamh leis an stát trí Ghaeilge, i. ardú céime, measúnú foirne, comhfhreagras inmheánach don fhoireann, srl.

COMHFHREAGRAS AGUS TEAGMHÁIL LEIS AN PHOBAL

Comhthéacs: Clúdaíonn an téarma comhfhreagras gach teagmháil idir an saoránach agus Oifig an Ard-Aighne, litreacha, ríomhphoist, scairteanna gutháin, teachtaireachtaí ar na meáin sóisialta srl. Déanfar tuilleadh plé ar chodanna áirithe de chomhfhreagras thíos ach is iad seo a leanas na bunphrionsabail atá le cur i bhfeidhm maidir le gach coinneáil comhfhreagrais:

- Ba chóir go mbeadh rogha teanga an duine soiléir don duine sin ó thús na teagmhála leis an duine sin agus an comhlacht poiblí. Agus tús curtha le cumarsáid i dteanga amháin idir beirt duine, is minic go gcloítear leis an teanga sin cé go bhfuil roghanna eile ar fáil, mar sin caithfear an rogha teanga a chur in iúl a luaithe agus is féidir.
- Ba chóir nach mbeadh aon mhoill nó deacrachtaí acu siúd a dhéanann teagmháil le comhlacht poiblí trí mheán na Gaeilge mar gheall ar an rogha teanga. Ciallaíonn é seo nach mbeadh orthu fanacht tuilleadh ama le haghaidh freagra ar chomhfhreagras, nó go mbeadh moill ar a gcuid gnó mar gheall ar an rogha teanga a rinne siad. Dá mbeadh tuilleadh ama nó oibre de dhíth le gnó a dhéanamh le comhlacht poiblí trí mheán na Gaeilge, bainfear an rogha ó dhaoine i dtéarmaí praiticiúla mar gheall ar bhrú ama nó mar gheall nár mhaith le daoine deacrachtaí a chruthú.
- Tá gá breathnú ar aon teagmháil a dhéanann aon duine leis an oifig nach bristear an slabhra cumarsáide, sé sin le rá ón gcéad uair a dhéanann an saoránach teagmháil leis an oifig go dtí an teagmháil deireanach ba chóir go mbeidh sé as Gaeilge má iarrann an saoránach sin. Aon uair a teiptear seirbhís Gaeilge ag aon stad a chur ar fáil don saoránach is briseadh cearta daonna, ie cearta teanga é don saoránach sin.

RÍOMHPHOST

- Ba chóir go mbeadh síntí ríomhphoist corparáideach socruithe go dátheangach go huathoibríoch.
- Ba chóir go mbeadh aon teachtaireacht as-oifig nó freagra uathoibríoch eile scríofa go dátheangach
- Ba chóir go mbeadh líne i síntí ríomhphoist ag daoine a bhfuil Gaeilge acu ag rá go bhfuil Gaeilge acu agus go gcuirtear fáilte roimh úsáid na Gaeilge leis an duine sin. Cé go bhfuil an ceart i gcónaí ag daoine comhfhreagras a dhéanamh trí mheán na Gaeilge, cuireann sé seo daoine ar an eolas gur féidir leo bheith ag plé le duine i leith san eagraíocht trí mheán na Gaeilge agus spreagfar úsáid na Gaeilge mar gheall air.
- Ba chóir go mbeadh dhá ainm fearainn in úsáid as Gaeilge agus as Béarla. Is féidir na seoltaí a cheangal agus bheadh an sprioc ceánna ag an dhá ríomhphost más gá. Mar shampla, d'fhéadfaí eolas@ainmeagraiochta.ie agus info@nameoforganisation.ie a úsáid.

SCAIRTEANNA GUTHÁIN

- Nuair a théann scairteanna gutháin a thagann isteach chuig comhlachtaí poiblí chuig lasc-chlár go huathoibríoch, ba chóir go mbeadh roghanna as Gaeilge ar fáil mar an chéad rogha.
- Mura bhfuil rogha Gaeilge ar fáil ar chóras gutháin, ba chóir go mbainfear úsáid as beannachtaí agus freagraí bunúsacha as Gaeilge ar nós 'maidin mhaith,' 'go raibh maith agat' srl.
- Ba chóir go mbeadh an fostaí atá freagrach as scairteanna a fhreagairt i gcomhlachtaí poiblí in ann Gaeilge a thuiscint.
- Ba chóir go dtarfear leagan Gaeilge d'ainm na heagraíochtaí nuair a fhreagraítear scairt guthán.

OILIÚINT

- Caithfear gach tacaíocht a thabhairt le gach mic léinn dlí an Ghaeilge a fhoghlaim. Caithfear cinntiú go bhfuil an Ghaeilge á mhúineadh trí gach bliain den chéim dlí. B'fhiú na mic léinn dlí a chur chun na Gaeltachta ar feadh 2 nó 3 mhí chun tumadh ceart a fháil sa teanga.
- Gach tacaíocht a thabhairt don gcúrsa Ard-Diplóma sa Dlí – Chleachtadh trí Ghaeilge. Ba chóir go mbeidh 40% de na mic léinn dlí ag freastal ar seo ionas go mbeidh inniúlacht Gaeilge ag go leor dlíodóirí, abhcóidí agus breithimh chun déileáil leis an éileamh le cásanna cúirte agus comhairle dlí as Gaeilge ón bpobal.
- Is gá tacaíocht leanúnach a thabhairt do dhlíodóirí, abhcóidí agus breithimh chun a inniúlacht Gaeilge a neartú. Ba chóir go mbeidh cúrsaí oiliúna ar fáil go rialta sa Ghaeltacht chun cur leis an Ghaeilge atá acu.

INIÚCHADH SOCHTHEANGEOLAÍOCHTA

- Aon ghnímh (straitéis, polasaí, reachtaíocht a dréachtadh, comhairle dlí don rialtas srl.) a dhéanann an oifig a bhfuil tionchar ar an bpobal, tá gá leis an roinn iniúchadh sochtheangeolaíochta a dhéanamh roimh a dhéantar an ghnímh. Seo de bharr aon ghnímh a ndéantar beidh tionchar ar seo ar phobal na Gaeilge agus muintir na Gaeltachta.
- Chun iniúchadh sochtheangeolaíochta ceart a dhéanamh caithfear breathnú agus cinntiú go bhfuil do ghníomh ag teacht leis an reachtaíocht agus straitéisí atá ann i dtaobh na Gaeilge de. Ina measc caithfear breathnú ar Airteagail 8, Bunreacht na hÉireann, Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003 (mar chuid de seo, do Scéim Teanga féin), Straitéis 20 Bliain don Ghaeilge agus Plean Gníomhaíochta 2018 – 2022.
- Tá go leor reachtaíocht nach bhfuil aistriú go Gaeilge go fóill. De bharr gurb í an Ghaeilge an chéad teanga oifigiúil is í an leagan Gaeilge an leagan a ghlactar leis má tá aon difríocht idir na dhá theanga oifigiúla. Chomh maith le sin cuirtear isteach ar chásanna cúirte de bharr nach bhfuil leagan Gaeilge den reachtaíocht nuair atá cás cúirte á dhéanamh trí Ghaeilge. Mar sin tá gá leis an Ard-Aighne comhairle a thabhairt don Rialtas go bhfostaítear breis aistritheoirí ar feadh tréimhse ghairid chun aon reachtaíocht nach bhfuil aistriú go fóill i nGaeilge a aistriú. Freisin do cuirtear ar bun córas nua chun cinntiú go bhfuil aon reachtaíocht nua a fhoilsítear sa dá theanga go comhuaineach.
- Tá gá leis an Ard-Aighne comhairle a thabhairt don Rialtas go mbeidh Gaeilge mar ábhar riachtanach do abhcóidí arís agus go bhfuil scrúdú ann dá bharr ina bhfuil cumas B2 TEG ag gach abhcóide agus breitheamh ionas nach bhfuil aon mhoill ar chásanna cúirte atá ag feidhmiú trí Ghaeilge, ag cuairtí abhcóide / breithimh le Gaeilge. Caithfear cinntiú dá bharr go bhfuil Gaeilge á mhúineadh do na mic léinn dlí freisin chun é seo a chinntiú.